شعر لە نێوان

خۆنووسینەوە و خۆسڕینەوەدا

هۆشەنگ شێخ محەمەد

2006/5/9

ئەگەر چاوێك بە ئەزموونە جۆراوجۆرەكانی شعری كوردیدا بخشێنین ئەبینین سەرەرای بنیاتە جۆراوجۆرەكان بەلاّم بە شێوەیەكی گشتی دوو وێنەی بەرچاو و بەرجەستە ئەبینین كە ئەویش وێنەی خۆسڕینەوە و خۆ نووسنەوەیە.

دیارە ژمارەیەكی زۆر لە ئەزموونە شعرییەكان خۆسڕینەوەن و ژمارەیەكی زۆریش خۆ نووسینەوەن.

لە زۆربەی ئەزموونەكانیشدا ئەوانەی خۆیان ئەسڕنەوە لە شعرییەت دوور ئەكەونەوەو ئەوانەیش كە خۆیان ئەنووسنەوە لە شعرییەت نزیك ئەبنەوە.

ئەگەر بە پێناسەیەكی كورت بڵێین شعرییەت لە گەوهەری خۆیدا ئەو شوناسە بناغەییەیە كە تێكست هەڵیئەگریّ ئەوە ئەڵێین شعرییەت ئەو گەوهەرەیە كە لە بنەما دینی و سیاسی و هزری و فەلسەفییەكانەوە دوورە و لە رۆحی شاعیر و هەست و بابەتە ناوەكییەكانی شاعیرەوە نزیكە.

یان بڵێین شعرییەت ئەو شوناسەیە كە شاعیر ئەبداتە چەمكەكان و زیاتریش ئەو شوناسانە لە ناوەوەی خۆیدا لە رۆحییانەتی خۆیدا لە دایك ئەبن و بەسەر تێكستدا پەرش ئەبن.

واتە دەنگێكە سەرچاوەكەی عەقڵ و ویژدان و پێگیریی شاعیر نیە بەمەسەلە نەتەوایەتی و سیاسی و هزرییەكانەوە ، بەڵكو دەنگێكە توانیویەتی ئەو هەموو شتانە لەناو خۆیدا فەنا بكات و ببێتە دەنگێكی شعرییانە.. رۆحیانە لەناو زمانی شاعیردا بێتە دەر و ئاوێتەی نووسین بێت.

بەرهەمی شعری زیاتر ئەو دەنگانەن کە رەنگ و تامی خۆی لێوە دێت نەوەك هی کایە و بابەتی دیکە.

شعر نە تێکستێکی دینیە و نە گووتارێکی سیاسییە و نەراڤەیەکی فەلسەفییە و نە لێکدانەوەیەکی زانستیاینە و نە بیرکردنەوەیەکە لە خوێندنەوە جۆراوجۆرەکاندا.

بەڵکو زیاتر هاواری ئەو روحەیە کە شتەکانی لە ناو خۆیدا فەنا کردوون و ناشیەوێ بەیەکێك لەو بابەتانە بگاتە ماناکان.

گەیشتن بە ماناکان تەنیا لەرێی ئەو دەنگەوە ئەبێت کە تامی هیچی لێنایەت تەنیا تامی شاعیر خۆی و شعرییەتی خۆی نەبێت.

شاعیر لەو حەلەدا نە پێشمەرگەیە و نە فەیلەسوفە و نەمامۆستایە و نە پیاوی دین و نەژنی هەڵوێست؟!

شاعیر تەنیا شاعیرە و لە گەوهەری خۆیدا هەڵگری هیچ نیە جگە لە شعرییەت نەبێت.

دیاریشە تەنیا ئەو دەنگانەی توانیویانە هەڵگری ئەو شعرییەتە بن کە خۆیان نووسیوەتەوە، و مێژوو و رووداو و کارەسات و سیاسەت و فەلسەفەیان نەنووسیوەتەوە،

دیاریشە ئەوانەی زیاتر خەریکی مێژوو و کایەکانی دیکە بوونە لە شعردا ئەوان زیاتر خۆیان سریوەتەوە و شتی دیکەیان نووسیوەتەوە.

دیارە تا ئێستاش زۆرێك لە رەخنەگر و شاعیرە نوێخوازەکان بڕوایان بە کۆمەڵە ناوێك هەیە، وەك شاعیری سیاسی و شاعیری فەیەلەسوف و شاعیری بەرگری و شاعیری کۆمەڵایەتی و هتد......

بەڵام ئایا ئەو ناوانە چەند تەعبیر لەو شعرییەتە ئەکەن بەو گەوهەرەی کە شعرییەت خۆنووسینەوەی ئەو روحە بێت کە کایەکانی دیکە نەیگەنێ و کۆنترۆڵی نەکەن؟!

دیارە سەرەتا دین وەك کایەیەکی بەهێزی کەلتووری لە ناو کورددا ئەو رۆڵەی هەبووە کە شاعیری مەلا دروست بکات و شعری دینیش وەك جۆر و وەك بنیات ببێتە بەرهەم و خەرمانێك لە ئەدەبیاتی کلاسیك دروست بکات.

لە سەرەتای سەدەی بیستەمیش دوای ئەوەی سیاسەت دێت و ئەبێتە کایەیەکی بەهێز لە ناو شعردا شاعیری سیاسی دروست ئەکات و لە هەفتاکان و هەشتاکانیشدا ئەگاتە چڵە پۆپەی دەسەڵاتی خۆی.

دوای ئەمانەش هزر و فەلسەفە دێنە گۆڕەپان و لەسەر دەستی شاعیرانی نەوەدەکان و تا ئێستاش چەندین ناوی بۆ دروست کردووین کە شاعیری فەیلەسوفن؟!

دیاریشە بە درێژایی ئەو کاروانە شاعیر هەبوونە هەمیشە زیاتر هەوڵیان دابێت کە خۆیان بنووسنەوە و لە زۆرینەی دەنگەکاندا دووربن و بە پەراوێزیش کرابن.

زیاترین دەنگە دیارەکان رەنگە لە سەردەمانی خۆیاندا ئەو دەنگانە بووبن کە لەکایەیەك نزیکتر بوونە لە شعر.

ئێستاش رۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان پڕن لەو تێکستانەی کە پڕن لە فەلسەفە و مەعریفە و هزر نەوەك شعرییەت.

دەرگەی زۆربەی گۆڤار و میدیای کوردیش بۆ ئەوانە کراوەترە کە لەناو ئەو کایەیاندا تێکستی زۆر و زەبەندمان ئەدەنێ.

بەردەوامیش دەنگە نوێخوازەکان کەمتر دەرئەکەون و ئەزموونەکانیان لە رووی رەخنەییەوە بایەخیان ئەدرێتێ.

بەڵام دیاریشە دەم و سەردەمەکان کە دێن و ئەڕۆن ئەتوانن ئەو ئەزموونە جوانانە و پڕ لە شعرییانە بپارێزن و لە سەردەمی دیکە و شێوازی دیکەی بیرکردنەوە و هەست کردن بە جوانی و ژیان ئەو تێکستانە ئەدرەوشێنەوە و شاعیریەتی خۆیان ئەسەلمێنن.

رەنگە زۆربەی نوێخوازەکان لەسەردەمی خۆیاندا تێکستەکانیان بە جۆرەها ناو و ناتۆرە زڕا بن و بە (قسەی قۆڕ و وڕێنە و بێ مانا و بێ زەوقی و هتد...) وەسف کرابن، بەڵام دیسانیشەوە رۆژی خۆیان هاتووە و وەك ئەزموونی دانسقە و شعریی ناسنامەی خۆیان سەلماندووە.

دوور نیە دوای ماوەیەکی دیکە زۆربەی ئەو تێکستانەی ئەمرۆ ئەنووسرێن فەرامۆش بکرێن و ئەو تێکستانەش کە تۆزیان لەسەر ئەنیشێ ببنە دەقی راستەقینەی شعریی و گەوهەری شعرییەتی خۆیان بدەنە خوێنەر، خوێنەرێك کە تێئەگات کێ خۆی نووسیوەتەوە و کێ خۆی سڕیوەتەوە.